

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه تهران ۱۳۸۰ / ۱۱ / ۲۴

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

از اطلاعات آرکایو ملی ایران
تسبیب

از اطلاعات آرکایو ملی ایران
تسبیب

بررسی نقش فائو در تدوین و توسعه حقوق بین الملل حفاظت و مدیریت ذخایر آبی

016018

نگارش: مهدی نصر...زاده شیرازی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر عباس کدخدایی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر اردشیر امیر ارجمند

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته حقوق بین الملل

آذرماه ۱۳۸۰

فرم ارزیابی پایان نامه کارشناسی ارشد

دانشکده: حقوق و علوم سیاسی گروه: حقوق عمومی

در چارچوب ارزیابی مرحله تحقیقاتی متطوع کارشناسی ارشد دانشجویان دانشگاه تهران

آقای: مهدی نصرالزاده شیرازی فینی به شماره دانشجویی: ۲۶۰۲۷۷۰۲۱ در رشته: حقوق بین الملل

گرایش: حقوق بین الملل پایان نامه خود به ارزش: ۲ واحد راکه در نیمسال اول سال تحصیلی: ۱-۸۰-۷۹

اخذ و ثبت نام نموده بود، تحت عنوان: "بررسی نقش فائو در تدوین و توسعه حقوق بین الملل حفاظت و مدیریت نخلیر آبی" داور

داور

به سرپرستی (استاد راهنما): دکتر کدخدایی استاد مشاور: دکتر امیرارجمند اسناد ملاوردوم (حسب مورد): دکتر میرعباس در تاریخ: ۸۰/۹/۲۶ در حضور هیأت داوران به شرح ذیل با (موقنبت / عدم موقنبت / اصلاحاتی) دفاع نمود.

اسامی هیأت داوران	مرتبه علمی	محل اشتغال	امضاء
۱- استاد راهنما: دکتر عباسعلی کدخدایی	استادیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۲- استاد مشاور: دکتر امیرارجمند	دانشیار	دانشگاه شهید بهشتی	
۳- استاد داور: دکتر سیدباقر میرعباسی	دانشیار	دانشکده حقوق و علوم سیاسی	
۴- استاد داور:			
۵- استاد داور یا اسناد مشاور دوم			

به عدد	به حروف
۱۹	نوزده

نمره نهایی هیأت داوران:

ملاحظات:

تذکر: نیازی به درج نمره جداگانه هریک از داوران نبوده و فقط نمره مورد توافق هیأت داوران (متوسط) اعلام می شود.

سرپرست تحصیلات تکمیلی دانشکده

با سلام، نظر به اعلام نمره نیایی فوق الذکر از جانب هیأت داوران خوارمشمند است نسبت به انجام امور فراغت از تحصیل دانشجوی یاد شده. برابر ضوابط و مقررات اقدام مقتضی مبذول فرمائید.

نام و نام خانوادگی مدیر گروه: دکتر سیدباقر میرعباسی امضاء و تاریخ:

۸۰/۹/۲۶

توجه مهم: کلمه ترفقه ها به استثناء نمره هیأت داوران و مطالب بند ملاحظات قبل از دفاع باید با ماشین تایپ گردد. تذکر: این فرم به دفتر تحصیلات تکمیلی دانشکده ارسال و تصویر آن در گروه مربوط نگهداری می شود.

تقدیم به

همسر و فرزندانم
که صبرشان، همواره یاور من در کار
و زندگی بوده است.

چکیده

امروزه سازمان‌های بین‌المللی با توسل به صلاحیتها و اختیارات خود نقش فعالی را در امر تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل ایفا می‌کنند. از جمله آنها سازمان فائو است که مطابق با اساسنامه خود به تدوین قواعد عرفی و اصول کلی بین‌المللی و خلق قواعد نوین در زمینه‌های غذا، کشاورزی و به ویژه ماهیگیری می‌پردازد. یکی از زمینه‌های مهم تدوین‌گری فائو، حفاظت و مدیریت ذخایر آبی است که برای خلق قواعد بین‌المللی جدید و تدوین قواعد بین‌المللی موجود در این زمینه از دوروش مستقیم یعنی صدور قطعنامه‌ها و تصویب موافقتنامه‌های بین‌المللی و یک روش غیر مستقیم یعنی درخواست نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری استفاده می‌نماید.

سازمان فائو به عنوان رهبر نبرد با صید بی‌رویه و غیرقانونی و تخریب زیست محیطی، در طول دهه گذشته با همکاری دولتها در صحن اجلاس‌های خود موفق به تدوین تعدادی موافقتنامه، اصول رفتاری و برنامه‌های عمل بین‌المللی در زمینه حفاظت و مدیریت ذخایر آبی گردید و ضمن احترام به حاکمیت دولتها و تعهدات آنها در قبال اصول مسلم حقوق بین‌الملل از آنها خواست که به موازین حقوقی مذکور ملحق شده و مفاد آنها را در سطوح ملی اجرا نمایند. فائو همواره تلاش نموده تا موازین مذکور را مطابق با اصول مندرج در کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها و موازین زیست محیطی از جمله اعلامیه ۱۹۷۲ استکهلم و غیره تدوین نماید و در این مسیر با مجمع عمومی و سایر کارگزاریهای تخصصی ملل متحد همگام بوده است.

اقدامات حقوقی فائو موجب قانونمند شدن مسئله حفاظت و مدیریت ذخایر آبی و توسعه مرزهای حقوق بین‌الملل در عرصه دریاها و اقیانوس‌ها به ویژه مناطق EEZ دولتها شده است.

اما علیرغم تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل توسط فائو، مسئله آن است که همچنان پدیده‌های صید بی‌رویه و غیرقانونی، تخریب محیط زیست آبیان، استفاده از پرچم‌های مصلحتی و ضعف همکاری‌های بین‌المللی و منطقه‌ای به عنوان چالش‌های مهم جهانی برقرار هستند و دول ساحلی در حال توسعه براساس نظریه «حق ترجیحی» برای احقاق حقوق خود در مقابل دول دارای ناوگان‌های دوربرد ماهیگیری با مشکل مواجه می‌باشند.

در طول پایان‌نامه حاضر، سعی خواهد شد ضمن اشاره به اقدامات حقوقی فائو در زمینه حفاظت و مدیریت ذخایر آبی به چالش‌ها و موانع مذکور نیز پرداخته و راهکارهای موجود را برای رفع آنها بررسی نماییم.

فهرست مطالب

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
	فصل اول - کلیات
	بخش اول: نظام های حقوقی ماهیگیری
۱	گفتار اول: نظام حقوقی ماهیگیری قبل از کنفرانس سوّم حقوق دریاها
۵	۱ - مناطق تحت صلاحیت دول ساحلی: آبهای داخلی و دریای سرزمینی
۵	۲ - منطقه انحصاری ماهیگیری
۶	۳ - فلات قاره
۷	۴ - دریای آزاد
۸	۵ - ارزیابی نظام حقوقی ماهیگیری قبل از کنفرانس سوّم حقوق دریاها
۱۱	گفتار دوّم: نظام حقوقی ماهیگیری بعد از کنفرانس سوّم حقوق دریاها
۱۲	۱ - روشهای کلی موجود در کمیته بستر دریاها
۱۳	۲ - کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها
۱۴	۳ - سابقه ایجاد مناطق انحصاری اقتصادی
۱۵	۴ - ارزیابی نظام حقوقی ماهیگیری بعد از کنفرانس سوّم حقوق دریاها
۱۸	گفتار سوّم: اوضاع ماهیگیری جهانی در دهه آخر قرن بیستم
	بخش دوّم: سازمان فائو، حاکمیت دولتها و محیط زیست
۲۴	گفتار اول: بررسی ساختار، اهداف و وظایف فائو
۲۴	۱ - فائو چیست؟
۲۵	۲ - اهداف فائو
۲۵	۳ - وظایف فائو
۲۶	۴ - ساختار و تشکیلات فائو
۲۸	۵ - کمیته های فائو
۲۸	۶ - کمیته ماهیگیری فائو

«فهرست مطالب»

=====

صفحه	عنوان
۲۸	۱ - ۶ - سابقه
۲۹	۲ - ۶ - شرح وظایف کمیته
۳۰	۳ - ۶ - ترکیب کمیته
۳۲	گفتار دؤم: حاکمیت
۳۲	مبحث اوّل: دولتها و حاکمیت
۳۵	مبحث دؤم: سازمان‌های بین‌المللی و حاکمیت
۳۷	۱ - آیا سازمان‌های بین‌المللی حق حاکمیت دارند؟
۴۲	مبحث سوّم: سازمان فائو و حاکمیت
۵۳	گفتار سوّم: محیط زیست، موازین بین‌المللی و فائو
۵۳	مبحث اوّل: محیط زیست
۵۳	۱ - اهمیت حفاظت از محیط زیست
۵۵	۲ - حق بر محیط زیست
۵۸	۳ - ارتباط حفاظت از ذخایر آبرزی با محیط زیست
۶۰	مبحث دؤم: موازین بین‌المللی و فائو
۶۰	۱ - بررسی اصول مندرج در موازین بین‌المللی محیط زیستی
۶۱	۱ - ۱ - بررسی اصول اعلامیه استکهلم
۶۳	۱ - ۲ - بررسی اصول مصوب برنامه محیط زیست ملل متحد

فصل دؤم - گرایشات و اقدامات سازمان فائو در زمینه تدوین و توسعه

حقوق بین‌الملل حفاظت و مدیریت ذخایر آبرزی

بخش اوّل: گرایشات فائو در زمینه قانونمند کردن دریاها قبل از کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها

۶۸	گفتار اوّل: گرایشات و اسناد مقدماتی
۶۸	مبحث اوّل: نقش کمیته ماهیگیری فائو
۷۱	۱ - نظم نوین اقیانوسها

«فهرست مطالب»

=====

صفحه	عنوان
۷۲	۲- برنامه منطقه انحصاری اقتصادی.....
۷۳	۳- نقش سازمانهای ماهیگیری منطقه‌ای.....
۷۴	۴- کنفرانس جهانی توسعه و مدیریت ذخایر آبی
۷۸	مبحث دوم: اسناد مقدماتی موثر در تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل حفاظت و مدیریت ذخایر آبی.....
۷۹	۱- راهبرد توسعه و مدیریت ذخایر آبی.....
۸۲	۲- برنامه کار ۲۱.....
۸۵	۳- اعلامیه استکهلم.....
۸۵	۴- اعلامیه ریو.....
۸۷	گفتار دوم: کنوانسیون ۱۹۸۲ در زمینه حقوق دریاها و توسعه حقوق بین‌الملل ماهیگیری.....
۸۷	مبحث اول: معرفی.....
۸۸	۱- هدف کنوانسیون.....
۸۸	۲- مفاد کنوانسیون.....
۹۰	۳- ماهیت کنوانسیون.....
۹۲	۴- نقش سازمان فائو در تدوین کنوانسیون.....
۹۳	مبحث دوم: توسعه نظام حقوقی ماهیگیری در چهارچوب کنوانسیون.....
۹۴	۱- بررسی مقررات حفاظت و مدیریت ذخایر آبی.....
۹۴	۱- ۱- قسمت پنجم کنوانسیون.....
۱۰۰	۱- ۲- قسمت هفتم کنوانسیون.....
۱۰۲	۲- ارزیابی کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها.....
	بخش دوم: اقدامات حقوقی فائو در زمینه تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل حفاظت و مدیریت ذخایر
۱۰۶	آبی بعد از کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها.....
۱۱۰	گفتار اول: موازین حقوقی بین‌المللی الزام‌آور.....
۱۱۰	مبحث اول: موافقتنامه ۱۹۹۳ رعایت اصول فائو.....

«فهرست مطالب»

=====

صفحه	عنوان
۱۱۰	۱- مقدمه
۱۱۱	۲- بررسی نقش فائو و عوامل مؤثر در تدوین موافقتنامه ۱۹۹۳
۱۱۳	۳- محدوده موافقتنامه
۱۱۴	۴- عناوین موافقتنامه
۱۱۵	۴-۱- مفهوم مسئولیت دولت صاحب پرچم:
۱۱۷	۴-۲- تسریع جریان آزاد اطلاع‌رسانی برای عملیات ماهیگیری در آبهای دور:
۱۱۹	۵- تأثیر بالقوه موافقتنامه
۱۲۰	۶- نتیجه‌گیری
۱۲۲	مبحث دوم: موافقتنامه ۱۹۹۵ ذخایر آبی ملل متحد
۱۲۲	۱- مقدمه
۱۲۳	۲- سابقه و دلایل برگزاری کنفرانس ملل متحد
۱۲۶	۳- اهداف موافقتنامه
۱۲۷	۴- فضای حاکم بر کنفرانس
۱۲۸	۵- محدوده موافقتنامه
۱۲۹	۶- بررسی ترتیبات موافقتنامه ۱۹۹۵
۱۲۹	۶-۱- شرایط تنظیم مقررات موافقتنامه
۱۳۲	۶-۲- بررسی مفاد مهم موافقتنامه ۱۹۹۵
۱۳۲	۷- ترتیبات موافقتنامه ۱۹۹۵ در خصوص حسن اجرای کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها
۱۳۲	۷-۱- مسئولیت دولت صاحب پرچم
۱۳۳	۷-۲- اختیارات دولت ساحلی
۱۳۵	۷-۳- مسئولیت دولت صاحب بندر:
۱۳۶	۸- بررسی نقش سازمان‌های ماهیگیری منطقه‌ای
۱۳۶	۸-۱- صلاحیت سازمان‌های ماهیگیری منطقه‌ای:
۱۳۷	۸-۲- نحوه عضویت دولتها:
۱۳۸	۸-۳- غیراعضا و غیرشرکت‌کننده‌ها

« فهرست مطالب »

=====

صفحه	عنوان
۱۳۹	۹- حل و فصل اختلافات
۱۴۰	۱۰- ضمانت اجرای ترتیبات
۱۴۰	۱۱- نقش سازمان فائو در تدوین موافقتنامه ۱۹۹۵
۱۴۳	۱۲- نتیجه برگزاری اجلاسهای شش گانه ملل متحد از دید فائو
۱۴۴	گفتار دوم: موازین بین المللی حقوقی غیر الزام آور
۱۴۴	مبحث اول: اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه
۱۴۴	۱- پیش زمینه
۱۴۵	۲- بررسی نقش فائو در تدوین اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه
۱۴۷	۳- اهداف اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه
۱۴۸	۴- محدوده اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه
۱۴۹	۵- ماهیت حقوقی اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه
۱۵۱	۶- قطعنامه کنفرانس فائو
۱۵۲	۷- چشم انداز آینده اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه
۱۵۳	مبحث دوم: برنامه های عمل بین المللی فائو
۱۵۳	۱- پیش زمینه
۱۵۴	۲- بررسی نقش سازمان فائو در تدوین برنامه های عمل بین المللی
۱۵۷	۳- ماهیت حقوقی و محدوده برنامه های عمل بین المللی
۱۵۸	۴- برنامه عمل بین المللی IUU
۱۵۸	۴- ۱- معرفی
۱۵۹	۴- ۲- ماهیت حقوقی و محدوده برنامه عمل
۱۶۱	۴- ۳- اهداف و اصول

«فهرست مطالب»

=====

صفحه

عنوان

	فصل سوّم - ارزیابی ها و راه حل ها
	بخش اوّل: پویایی حقوق بین الملل حفاظت و مدیریت ذخایر آبی
	گفتار اوّل: حوزه های مشترک و موارد توسعه در موازین حقوقی بعد از کنوانسیون ۱۹۸۲
۱۶۵	حقوق دریاها
۱۶۵	مقدمه
۱۶۸	مبحث اوّل: ارتباط موازین حقوقی جدید با کنوانسیون و سایر موازین
۱۶۸	۱- کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها
۱۷۰	۲- سایر موازین
۱۷۲	مبحث دوّم: حوزه های مشترک و موارد توسعه در موازین حقوقی
۱۷۲	۱- کلیات
۱۷۳	۱- ۱- موارد افتراق موازین حقوقی جدید
۱۷۷	۲- تعریف شناورهای ماهیگیری
۱۷۸	۳- مسئولیتهای دولت صاحب پرچم
۱۸۳	۴- ثبت شناورهای صیادی
۱۸۶	۵- کنترل دولت صاحب بندر
۱۹۰	۶- مسئولیتهای دولت ساحلی
۱۹۲	۷- حق شرط
۱۹۳	۸- تحریم ها
۱۹۴	۹- سایر موارد
۱۹۸	گفتار دوّم: چالشها و راهبردهای احتیاطی فائو در امر حفاظت و مدیریت ذخایر آبی
۱۹۸	مقدمه
۲۰۱	مبحث اوّل: افزایش حجم ناوگان صیادی و صید بی رویه
۲۰۶	مبحث دوّم: صید ضمنی و دور ریختنی ها

«فهرست مطالب»

=====

صفحه	عنوان
۲۰۹	مبحث سوّم: نظارت، کنترل و بازرسی (MCS).....
۲۱۴	مبحث چهارم: تجارت بین‌المللی آبریان.....
۲۲۰	مبحث پنجم: اصل پایداری به عنوان یک هدف.....
۲۲۴	مبحث ششم: - تغییر پرچم، پرچم‌های مصلحتی و صید IUU.....
بخش دوّم: موازین بین‌المللی حقوقی، اجماع، اجرا و راه‌حل‌ها	
۲۳۰	گفتار اوّل: اجماع بین‌المللی و ابزار اجرایی موازین.....
۲۳۰	مبحث اوّل: پشتوانه‌های حقوقی و سیاسی موازین بین‌المللی فائو.....
۲۳۰	مقدمه.....
۲۳۲	۱- اعلامیه ۱۹۹۵ رم پیرامون ذخایر آبرزی جهانی.....
۲۳۴	۲- اعلامیه ۱۹۹۵ کیوتو پیرامون مشارکت پایدار ذخایر آبرزی.....
۲۳۶	۳- اعلامیه ۱۹۹۹ رم پیرامون اجرای اصول رفتاری ماهیگیری مسئولانه.....
۲۳۹	۴- اعلامیه ۲۰۰۱ ریکیاویک پیرامون ماهیگیری مسئولانه در اکوسیستم‌های دریایی.....
۲۴۱	مبحث دوّم: سازمانهای ماهیگیری منطقه‌ای، ابزار اجرایی موازین حقوقی فائو.....
۲۴۱	۱- ریشه‌ها و اهداف.....
۲۴۳	۲- تعریف.....
۲۴۴	۳- سازمانهای ماهیگیری منطقه‌ای فائو.....
۲۴۵	۴- مبنای حقوقی تأسیس سازمانهای ماهیگیری منطقه‌ای فائو.....
۲۴۹	۵- زمینه‌های فعالیت.....
۲۴۹	۶- ارزیابی نقش سازمانها.....
۲۵۱	۷- آینده: تأکید بر افزایش کارایی سازمانها.....
۲۵۳	مبحث سوّم: همکاری سازمانهای غیردولتی و فائو.....
۲۵۶	۱- دیدگاه تئوریک.....

«فهرست مطالب»

=====

صفحه	عنوان
۲۵۸	گفتار دوم: اوضاع کنونی، راهکارها و راه حل های پیشنهادی
۲۵۸	مبحث اول: بررسی اوضاع کنونی مدیریت ذخایر
۲۵۸	۱- وضعیت کنونی
۲۵۹	۲- توسعه اقتصادی و اجتماعی
۲۵۹	۳- مدیریت منطقه ای و جهانی
۲۶۰	۴- تحدید اثرات زیست محیطی فعالیت های ماهیگیری
۲۶۱	۵- حقوق مالکیت، راهبردی دیگر در مدیریت ذخایر
۲۶۴	مبحث دوم: بررسی حقوقی عوامل مؤثر در الحاق دولتها به موازین حقوقی بین المللی
۲۶۸	مبحث سوم: راهکارها و راه حل های پیشنهادی
۲۷۹	نتیجه گیری
۲۸۷	منابع و مآخذ

مقدمه

تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل به مثابه تجدید بنای روابط آزادانه دولتهاست. روابطی که بر قواعد هماهنگ مبتنی بوده و تحت نظارت دقیق حقوق بین‌الملل قرار می‌گیرد. اندیشه قاعده‌سازی بین‌المللی که از تمایل بشریت به صلح ریشه می‌گیرد، مطمئن‌ترین و موثرترین طریقه تامین اهداف و اصولی است که در منشور سازمان ملل متحد ذکر شده‌اند.

امروزه سازمانهای بین‌المللی به مانند اشخاص بین‌المللی دیگر، نقش پراهمیتی را در روند تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل ایفاء می‌کنند. تفکر رسالت سازمانهای بین‌المللی در روند فوق برای اولین بار در سال ۱۹۴۴ در کنفرانس دمبارتن‌اکس^(۱) توسط نماینده کشور چین مطرح گردید. متعاقب این تحول اجلاس سانفرانسیسکو^(۲)، اندیشه فوق را در ماده ۱۳ منشور ملل متحد مورد توجه قرار داد. بنابراین نخستین ارگانی که در رابطه با تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل متعهد گردید، مجمع عمومی است.

سازمانهای بین‌المللی با توسل به صلاحیت خودشان در پذیرش موازین بین‌المللی، به بیان کتبی قواعد عرفی و اصول کلی بین‌المللی و خلق قواعد نوین می‌پردازند. در این رابطه، سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد «فائو»^(۳) یکی از فعالترین سازمانهایی است که در زمینه‌های تغذیه، غذا و کشاورزی، قواعد بین‌المللی را با همکاری دولتها مدون می‌نماید. فائو در این راستا از ابزار و روند خاص استفاده می‌کند که جایگاه این سازمان را در روند قاعده‌سازی بین‌المللی تعیین می‌کند. سازمان فائو به لحاظ ابزار تدوینگری که به کار می‌برد، منزلت خاصی را در میان کارگزاریهای تخصصی سازمان ملل متحد دارد.

موضوع تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل دو مفهوم متفاوت را در خود جای می‌دهد. تدوین در

1-Dumbarton Oaks

2-Sanfrancisco

3-Food and Agriculture Organization of the United Nations <<FAO>>